

tate componi posset, non video: & tamen tempore D. Augustini hæc apud catholicos adhuc impunè versabatur controversia, quemadmodum & alia de animæ origine, ac præexistentia. Concilium tamen Lateranense sub Leone X. aperte definit, animam humanam pro corporum, quibus infunditur, multitudine singulariter multiplicabilem, & multiplicandam,.

574 Restat igitur per id tempus recepta apud theologos, ac philosophos opinio: humanas animas eo tempore creari, quo humanum corpus conformatur in conceptione, postquam in materno utero materia aptè est disposita, ut anima functiones vitales exercere incipiat. Et quidem anima ens simplex (84), substantia spiritualis (530) ac individua (536), non nisi per creationem oriri potest (88): ex dictis autem ejus præexistentia nullo innititur fundamento: ergo in conceptione hominis a Deo creatur. Quo autem id momento eveniat, nec ad metaphysicam spectat definire, nec, si physicos audias, magis profeceris, ut suo loco exponetur.

575 Rursus alia incidit quæstio, utrum animæ ad eandem, an ad diversas species pertineant? Mihi quidem nulla sufficiens ratio occurrit, cur hanc specificam diversitatem inducere velint. Si enim aliqua diversitas inter hominum facultates spirituales intervenit, non continuè ab intrinseca substantiarum differentia oriri putanda est. Conformatio enim illa organorum satis superque causa esse potest, e qua major, aut minor energia animorum temperetur; ut in eodem homine in diversis vitæ statibus considerato planum est contemplari. Quantum enim infans a puero septenni distat? hic ab adolescente, adolescens a viro, hic tandem ab sene decrepito? In eodem etiam tractu ætatis homo valens, quantum differt a se ægotante, a mente, aut febrili delirante? Quot homines incultos ferarum more vitam transgere, qui deinde doctrina exculiti politissimum quemque æquarent? Demum cum unitate generis humani agrè potest hæc diversitas conciliari, ut facile perpendenti patebit.

576 Humanam mentem semper cogitare, Cartesii singularis est opinio, quam plures a Cartesio alieni etiam amplexi sunt. Ratione quidem probare animam cogitationem esse, aut saltem perenni cogitatione, quasi actuum vitalium continua serie conservari, res est ardua, nec facile demonstranda. Quod enim ajunt, vitam humanæ mentis in vitalibus ejus actionibus consistere, adedque, quamdiu vivit, aliquid agat, necesse esse: obscurum obscuriore ratione probare est, æquè controversa quidem certè. Fœtum in utero matris, dormientes, apoplexia, aut aliis morbis sensum penitus adimentibus laborantes

pe-

perenni cogitatione versari, agrè quidem concipere possumus. Quidquid sit de hac opinione, quam definire non intendimus; nec enim me pudet fateri nescire, quod nesciam; certum est, animum in statu activitatis positum continenti cogitatione versari, quin in manu nostra sit, ejus energiam ita suspendere, ut queat omni penitus cogitatione privari.

CAPUT ULTIMUM.

De Anima Brutorum.

577 Quærenti mihi, multumque & diù cogitanti, quam via præsentem de anima brutorum tractationem arriperem, controversiamque resolverem; tot tantæque difficultates animo obversabantur, præsertim ab recentium philosophorum lætione, ut animum prorsus desponderem, non veritatis tantum assequendæ, quod numquam fore speravi, verum etiam magis probabilia inveniendi. Quamobrem aut silentio premere hujusmodi inquisitionem putabam magis expedire; aut pauca de argumento præfatus, illa perbrevis sententiâ discedere:

*Corpora Brutorum, quæ sive carentia sensu,
Sive instructa putes, mirare, & Numen adora.*

Et quidem eruditus Antonius Nicolajus postquam omnia qua hætenus disputata sunt, more suo doctè collegisset, rem desperatam esse pronunciat, problema resolvere (tom. 2. læt. 13. in Gen.) Ne tamen jejunam nostram juventutem in hac metaphysica disputatione dimittamus, ea, quæ ab empyrica parte habemus probabiliora, exponemus; cetera historicè magis, quam disputantes dabimus.

578 Ad opiniones quod attinet diversas, ferè dici posset, quemlibet auctorem novam quamdam sententiam proponere; aded diversæ sunt viæ quibus incedunt, quamquam opinionem ab aliis promotam defendant. Ceterum ad quinque classes commodè refetri posse observat Tamagna; imò ad duas, ut statim dicemus, reduci deberent. Alii spiritualement substantiam cum prælaudato auctore esse propugnant; peripatetici substantiam materialem ex ipsa materia educunt, ac instinctu quodam præditam; alii vero tenus ab his dissidentes, substantiam corpoream existimant; a quibus tamen si quid exprimere velis, quod clarius, ac distinctius hujusmodi substantiæ corporeæ notionem exponat, fortassè nihil aliud dicent, quam modificationem esse materiæ: per hos autem dies vulgatiores illa est

est opinio, substantiam esse *imaterialem*, quæ nec corpus sit, nec spiritus; iis tamen qualitatibus prædita sit, quam, si rationem, ac invidiam verbo demas, spiritum esse concedant. Demum Cartesius a Gomezio Pereira medico hispano primum in suo libro, cui *Margarita Antoniana* a parentum ipsius nominibus titulo est, propositam sententiam novis accessionibus illustratam defendit; esse scilicet bruta *automata* quædam naturalia horologiis, aut machinis artificialibus similia, quæ nullo interno principio agente, sed vi externorum objectorum concutiente organa, ea præstent, quæ in ipsis animadvertimus: infra hanc sententiam verbo tenus a peripatetica differre, a recente auctore discemus. Jam sit

579 Positio ima. *Bruta animantia automata naturalia non sunt, quæ omni interno agendi principio destituantur.*
 Prob. 1. Si mechanici in brutis motus existunt, ut sunt illi in magnete, horologio &c. constantes esse debent effectus, quemadmodum mechanicorum automaton esse conspicimus: enimverò hoc falsum esse, quotidiano experimento comprobamus. Esto exemplum equus perniciosissimo motu concitatus, aut canis venaticus effuso cursu prædam insectans, qui fovea latissima conspecta statim cursum sistunt, aut flectunt: fac alium equum, aut canem Regiomontani artificio constructum, qui hujusmodi cursum imitetur; sistetne, aut aliò sponte divertet, quum ad foveam devenerit? non puto: diversa igitur est utriusque interna constructio, atque aliunde, quam a mechanica dispositione petenda ruinæ declinatio, quæ nonnisi a principio intrinsecus agente oriri potest.

580 Ab effluviis, inquit, voraginis in organa canis agentibus repentina hujusmodi cursus compressio, aut inflexio nasci dicenda est; quemadmodum Regiomontani aquila volans, aut aviculæ in Justano recessu Caroli V. Imperatoris, Famiano Strada teste de Bello Belgico dec. 1. ad ipsum recreandum fabricatæ, quæ per conclavia volitabant, ab interno machinamento ad id determinatæ. Si hæc, inquam, vera est responsio, deberent motus leges ad amissim servari in primo casu brutorum, veluti horum automaton motus ad easdem conformabantur: hoc autem nullo negotio falsum ostenditur; nam vel effluvia æquali motus quantitate occurrunt equo, aut cani, ac tum sisti omnino deberet motus; vel majore, & retroagerentur; vel directionibus obliquis, tumque juxta diversitatem virium motus componi deberet: nullum ex his contingere videmus, sed in quocumque casu sistunt, aut si flectunt viam, id, postquam omnem motum primitivum extinxerint, faciunt. Deinde si obscura id nocte eveniat, quan-

quando objecta discernere non valent, præcipites aguntur, quin ulla effluviarum emissionem detineantur, ut nuper curru iter agenti per noctis tenebras contigit.

581 Prob. 2. Si internam brutorum constructionem inspiciamus, organa, prout cujusque moles, & conformatio corporis fert, nostris simillima conspiciuntur, quæ & motus peragunt vitales, & nervorum ministerio ad cerebrum usque sensationes vehunt iisdem prorsus legibus, quas in nostris externis sensibus observari conspiciamus: at si unquam analogiæ argumentum aliquid evincit, tum vel maxime id præstare debet, quando, attentis omnibus circumstantiis, paria omnia utrobique inveniuntur. Quum ergo ex intima conscientia nobis constet, ab interno principio in nobis hæc omnia oriri, quæ ministerio organorum aut agimus, aut patimur; & in brutis aliquid internum principium id præstans agnoscere debemus.

582 Prob. 3. Cani recumbenti fictum panem, aut carnis frustum ostenta: occurret statim; fraude tamen detecta, iterum recumbet; fortassis etiam bis, terve decipies; dolum tamen sæpius continuare non poteris. Quid ergo? effluvia illa machinam amplius non pericant? imò verò eo magis excitare deberent, quo plus temporis in conspectu canis sunt: tantum autem abest, ut iis pervellatur, ut iteratis vicibus repetita fraude, nec oculos amplius in panem concitiat. Eveniretne idem in machina *hydraulico pneumatica*, aut elaterio, rotis, similive machinamento constructis? enimverò si iisdem causis mechanicis, iidem semper effectus respondent, uniformes actiones brutorum obtinerentur in præfigurato casu, aliisque similibus: quod quum falsum sit, & assignata causa *mechanismi* commentitia sit necesse est.

583 Prop. 2. *Bestiæ sentiendi facultate pollent.* Prob. Omnes machinæ animalis motiones, quas in nobis a facultate sensitiva provenire cognoscimus, in belluis animadvertimus: enimverò si, ut fert nevtonianum philosophandi dogma merito a philosophis receptum: *effectuum naturalium ejusdem generis eadem sunt causæ admittendo*, non video, cur brutis sentiendi facultas denegetur, quæ omnia exhibent, quandoque etiam perfectiore modo, quæ a facultate sentiendi nos ipsi præstamus.

584 Prop. 3. *Bruta etiam percipiendi, seu cognoscendi facultate pollent.* Prob. eodem argumento, quo præcedentem conclusionem firmavimus; eadem enim utrobique est ratio, iidem effectus spectabiles cognitionis, ac in homine conspiciuntur; quin opus sit rethorica quadam amplificatione ab inductione id ostendere, quod omnibus notum, ac perspectum est. Nec enim rethores, sed philosophos agimus: philosophos, inquam, juvenum institutioni servien-

vientes, ac pressam illam, ac tempori studiorum præfixo accommodatam methodum sectantes, quæ non ab eloquentiæ laude, ac ornamentis dimetienda venit, sed a concinna, pressaque claritate, qua multa paucis comprehenduntur, seposita redundantia verborum. Qui animi causa velit de brutorum anima tractationem jucundam legere, adeat Polignacum Antilucetii lib. 2.

585 Prop. 4. *Bruta pollent facultate imaginandi.* Prob. Imaginatio est facultas sensationes præteritas renovandi (352): in bestiis autem quotidiano experimento novimus, hujusmodi sensationes renovari; dominum canes agnoscunt; fæste ostentato, fugiunt; latibula feræ quarunt sua; repositas escas urgente fame iterum revisunt; aliaque permulta edunt imaginationis signa, quibus luculenter ostendunt, eam ipsis inesse vim, quam nos imaginationem vocamus. In somniis etiam phantasmata in brutis renovari manifestè deducimus.

*Quippè videbis equos fortes, quum membra jacebunt,
In somniis sudare tamen, spirareque sæpè
Et quasi de palma summas contendere vires,
Tunc quasi carceribus patefactis sæpè quieto,
Venanturque canes in molli sæpè quieto,
Jactant crura tamen subito, vocesque repente
Mittunt, & crebras reddunt naribus auras,
Ut vestigia si teneant inventa ferarum.*

Lucret. lib. 4, v. 984.

586 Corol. 1. Quoniam ab imaginatione, & cognitione memoria pendet (372), easque facultates in brutis reperiri ostendimus, memoriam etiam, seu reminiscentiam habere possunt. Et quidem excitata phantasmata recognoscunt, ut in allatis exemplis aliisque sexcentis maximè obviis elucet manifestum. „ Habent enim memoriam, ait Augustinus, & pecora, & aves, alioqui non cubilia, nidove repeterent, non alia multa, quibus assuescunt; neque enim assuescere valerent, nisi per memoriam. „ Lib. 10. Conf. c. 10.

587 Corol. 2. Appetitu etiam sensitivo gaudere jam alibi pro re nata (457), deduximus. *Dedit autem eadem natura bellis & sensum, & appetitum; ut altero conatum haberent ad naturales pastus capessendos, altero secernerent pestifera a salutaribus.* Tull. lib. 2. de Nat. Deor. c. 47. Legi possunt cetera, quæ ibi persequitur Balbus, & magno perè hætenus exposita de belluarum anima illustrant, atque confirmant. Hinc & affectus (478) suo modo brutis convenire, ex eorundem etiam operationibus inferimus: nam & ira exardescere, vindictam appetere, ad præsen-

sentiam objecti grati gestire, amore erga prolem teneri, blanditiis mulceri etc. passim videmus. Quamquam acute observat Seneca in belluis hujusmodi commotiones statim sedari, taurosque post acrem pugnam ad pastum, somnum. que capessendum accedere; quod homini facere numquam licuit.

588 Corol. 3. Spontanei motus, qui ab appetitionibus atque aversationibus proveniunt, existunt etiam in brutis: motusque ipsos pro varietate appetitionum aut aversationum excitant, intendunt, temperant, sistunt; plura denique in ipsis animadvertimus, quæ tam parum mechanicè fieri posse concipimus, quam in nobis ipsi eadem simili automatico modo peragi concipiamus.

589 Prop. 5. *Bruta intellectu, ac ratione destituuntur.* Prob. Intellectus est ea animi facultas, qua notiones distinctas formamus, notas objectorum separando, conferendo &c. (381) sed hæc facultas brutis non inest: quod sic ostendo: bruta notiones abstractas non formant; genera, species, similitudines, relationes non pervident; notionibus igitur distinctis carent. Deinde hujusmodi notionibus distinctis instructus homo signa arbitraria invenit, quibus eas significaret, cum aliisque conferret: bruta autem id præstare numquam possunt, imò nec addiscere ab homine inventa vocabula, quibus notiones suas exprimant. Aliquos quidem sensu vacuos sonos edunt, et cognoscunt, tamquam signa quædam externa sensus commoventia: annexam tamen mentalem ideam in mente humana ab his signis excitatam, in ipsis perfici non posse perspicuum est; velut in surdis, talia signa haud percipientibus, fieri videmus.

590 Conf. Ratione singulares veritates in universalibus contentas percipimus, ac deducimus (393): autem hoc belluas efficere nemo umquam dixerit: ratione igitur carent. Nisi velis geometriam, aut analysim invenisse, aut invenire posse bruta: aut aliquod problema solvisse; quod quidem saxis magis a pueris oppugnaretur, quam ratione aliqua philosophica. Deinde quas artes ratione ducti invenerunt, quas perfecerunt a natura datas? nullas: ratione igitur carent.

ARGUMENTA CONTRARIA.

591 Argum. 1. Sapientissimus naturæ Artifex potuit tales machinas condere, quæ sola structura peragerent, quæ a brutis fieri videmus: ergo ita factum esse credendum est in illis, ne difficultatibus opprimamur, quæ ingenia torquent illorum, qui corporeos, aut spirituales, aut immateriales esse propugnant. *Prob. cons. breviorum semper*

mon-

modum operandi insectatur natura: ergo si solo machinamento res fieri a Deo potuit, nihil opus est animam adstruere huic machinæ adjunctam. *R. Omissio ant. neg. cons.* Nihil nostra interest investigare, quænam Deus potuit facere circa belluarum conditionem; eodem enim jure ex illo antecedente contrariam conclusionem deducere possemus. Potuit enim condere et animæ facultatibus instructas: ergo et condidit. Ad unum hoc deveniendum tandem est, utro modo ab effectis Deum operatum esse deducamus? ajo enim verò verisimilius esse ex his, quas attulimus rationibus, ac ferè omnis humani generis consensione, bruta animantia mera automata non esse, sed principio agendi interno pollere, e quo proficiantur, quæ ab ipsis fieri videmus. Si enim nullius roboris illæ sunt, ajo te merum automata esse, nullaque ratione evictum iri contrarium. Nam si ad conscientiam recurras; hæc mihi tam est manifesta, quam illa sit, quæ belluarum animæ insidere posset. Ad *prob. respondeo*, quænam brevior, aut longior sit via, nostrum non esse judicare; nec etiam si hæc præ illa longior foret, cur a Deo citius electa fuerit, possumus, nisi temerè, definire. Alio igitur argumentandi genere res est a cartesianis peragenda.

592 Arg. 2. Si bruta automata non sunt, crudelitatis Deus arguitur, qui tot laboribus, cruciatibus, nece permiserit homini bruta impunè afficere: hoc impium est dicere: ergo primum tenendum. *R. neg. maj.* nam sensationes brutorum conferre cum nostris non debemus, ut ex his, quæ nobis acciderent in simili casu argumentum instituiamus. Suas voluptates habent bruta, quibus abundè compensantur dolores, quos perferunt. Consilia Dei adorare debemus, neque iis ad nostra præjudicia promovenda abuti. Quæ de causa Deus homini permiserit dominium *absolutum* in bruta, noverit ipse, nec nos curiosius scrutari debemus consilia sua. Plura sunt, quorum & causæ antecedentes, et effectus subsequenti nos latent; quæ si introrspiceret liceret, rationem sufficientem statim adipisceremur eorum, quæ latebris sunt involuta naturæ. In his ego brutorum statum recenseo, quorum ulteriorem destinationem nemo est, qui, nec divinando, assequi valeat.

593 Arg. 3. Si brutis inest facultas cognoscendi, etiam intellectus, ac judicandi & ratiocinandi facultas concedi debet: falsum posterius: ergo & prius. *Prob. maj.* ab effectis facultatem cognoscendi deducimus: sed ab iisdem etiam plura ad rationem pertinentia a bestiis fieri conspiciamus. *R. neg. maj. & dist. maj. prob.* ab effectibus, & quia nulla ratio evincens contrarium apparet, *conc. secus, neg. maj.* „ Inter hominem, & belluam hoc maximè in-

terest, quod hæc tantum, quantum sensu movetur, ad id solum, quod adest, quodque præsens est, se accomodat, paululum admodum sentiens præteritum, aut futurum. Homo autem, quod rationis est particeps, per quam consequentia cernit, causas rerum videt, earumque progressus, & quasi antecessiones „ (*De Offic. lib. 1. cap. 4.*) „ Homines enim etsi aliis multis, tamen hoc uno a bestiis plurimum differunt, quod rationem habent a natura datam, mentemque & acrem, & vigentem, celerimèque multa simul agitantem, & ut ita dicam, sagacem: quæ & causas rerum, & consecutiones videat, & similitudines transferat, & disjuncta conjungat, & cum præsentibus futura copulet, omnemque complectatur vitæ consequentis statum. Eademque ratio fecit hominem hominum appetentem, cumque is natura & sermone, & usu congruentem, ut profectus a caritate domesticorum ac suorum serpat longius, & se implicet primum civium, deinde omnium mortalium societate; atque ut ad Archytam scripsit Plato, *non sibi se soli natum meminerit, sed patriæ, sed suis*, ut perexigua pars ipsi reliquatur. Et quoniam eadem natura cupiditatem ingenuit homini vera inveniendi, quod facillimè apparet, quum vacui auris, etiam quid in cælo fiat scire avemus: his initiis inductis omnia vera diligimus, id est fidelia, simplicia, constantia: tum vana, falsa, fallentia odimus, ut fraudem, perjurium, malitiam, injuriam. Eadem ratio habet in se quiddam amplum, atque magnificum ad imperandum magis, quam ad parendum accomodatam: omnia humana non tolerabilia solum, sed etiam levia ducens, altum quiddam & excelsum, nihil timens, nemini cedens, semper invictum. „ *De Fin. lib. 2. cap. 14.* Nisi hæc in bestiis adesse probaveris, rationem ipsis convenire numquam evinces.

594 Inst. Rationes hæctenus adductæ, ut bestiis intellectum negemus, sunt 1. quia sermone destituuntur. 2. quia hominum loquelam numquam addiscunt. 3. quia artefacta sua non perficiunt, nec artes novas inveniunt. 4. constans ubique terrarum operandi modus, contra atque in homine cernatur ratione ductus: sed hæc falsa sunt: *probant*: 1. sermonis defectus ab organorum conformatione dependet, quibus si instructa essent bruta, æquè ac homines loquerentur; quod patet in canum latratu, gallinarum articulationibus pullos convocantium &c. 2. vocabula plura probè distinguunt canes, feles &c. nomina sua cognoscetes. 3. indubium est animalia quædam saltationem, venationem, aliaque addiscere magisterio hominum edocta. 4. varietas illa in homine perfectiorem rationem tantum probaret. *R.* Animalia quædam, ut psittaci voces profere humanas, ac integras sententias, quin umquam sermo-

cinandi rationem adinvenierint. Quædam etiam verba a canibus magisterio edocis prolata fuisse, memini quondam legisse: defectus igitur rationis, non organorum est, quod muta animantia facit. Ad 2. & 3. quod attinet, rationem in brutis nullam probant, quum hæc a facultatibus imaginandi, ac percipiendi etiam in homine proveniant, ut in amentibus, infantibus, dormientibus, noctambulibus præsertim evenire videmus. Demum nulla est ratio, quæ cultura non perficiatur: si uniformitas ista in actionibus humanis, qualis brutorum operationibus inest, cerneretur; actum esset de ratione nostra.

595 Inst. Plura sunt, ex quibus, bruta ratiocinari, manifestum est: ergo ratione utuntur. *Prob. ant.* exemplo canis prædam insequentis, qui quum ad trivium deveniret, odoratus primam, ac secundam semitam, tertiam confidenter arripit; quasi hoc ratiocinio ductus: *aliquam ex tribus his semitis arripuit fera: non primam, ac secundam: ergo tertiam: quis autem negaverit, hoc esse perfectum ratiocinium?* R. huiusmodi ratiocinium ab homine hæc observante, minimè verò a cane perfectum fuisse. Prima, ac secundam viam odoratus, ad tertiam deveniens, ab odore organa pervellente excitatus fuit ad tertiam semitam arripendam. Ni ita fuisset ratiocinium, ajo dignum fuisse, quod a rationis experte perficeretur. Aut enim illam viam institerat præda, aut aliam arripuerat: si primum dixeris, in nostram responsionem incidit: si alterum, nam huiusmodi ratione uti ego nollem. Fac tamen, ita evenisse, inquires; falsam ratiocinationem evinces fuisse, aliquam tamen. Nullam, inquam, etiam concessio, quod ab odore non traheretur. Potuit enim a reminiscencia id evenire; quod alii similium casuum expectationem vocant (402): si prædam olim insequens canis in trivium delapsus, prima ac altera semita odorata, in tertiam deveniens, odore admonitus, præda potitus fuit.

Cæterum narratiuncula istiusmodi plerumque falsis adjectis adornata sunt. Mira sanè apud Plutarchum in *lib. de industria animalium* leguntur: tale est illud: „Thracæ etiamnum flumen glaciatum transituri, non aliunde, quam glaciem incedens auriculam admovet: ac si strepitum subterlabentis aquæ captando assequi potest, non satis altè, sed tenuiter & invalidè fixam colligens, sistit gradum; ac nisi quid vehementer urget, nusquam promovet pedem: strepitum verò postquam audire nullum potest, sumptis animis trajicit”.

Auctor libri *de sermone brutorum* hanc aliam narratiunculam profert. „Pastor quidam a viatore monitus, ut sibi, gregique suo a lupo non procul excubante caveret;

re-

respondit, nullum imminere periculum gregi, quamdiu canes penes se contineret; sin autem eosdem emitteret adversus lupo, quem viator vidisset, mox adfuturum prædonem alterum, qui nonnihil remotius in insidiis lateret. Istud experiri volens viator, damnum, quod accideret, suum fore pollicetur, modo canes emittantur. Obtemperat pastor: at ubi canes in lupum jamdiu conspectum effusi longius a grege recedunt, ecce tibi lupo alter, qui statim in gregem involans, ovem secum abripit, cursuque perniciosissimo prædam laniaturus aufugit.”

Hæc, inquam, mirandaque apium in construendis cellulis industria, iberorumque seu castorum solertia architectonica, rapacium animalium astutia, ac insidia militares &c. nonnullos auctores impulerunt, ut animantibus rationem quamdam imperfectam concederent, quæ ad notionem abstractas minimè perveniret: eas tamen, quæ a sensibus hausissent, & perpendere, & conferre, disjungere, aut separare iudicio quodam comparativo, ac ratiocinatione valeret. Ea tamen a facultate cognoscendi, imaginandi, appetendi, quas in brutis reperiri, si cartesianos demas, omnes admittunt, provenire posse, puerulorum exemplo, amentium, imò dormientium etiam, qui plura his similia exhibent rationis indicia, ostendi posse videtur. Cæterum si hanc imperfectam rationem nuncupare placet, nullus contradico.

596 Corol. 1. Igitur bestia nonnisi singularium corporum ideas in sensus incurrentes acquirere possunt; abstractas, universales, immaterialium objectorum non possunt. Procul exulat ab eorum cognoscendi facultate notio Dei, justi, honesti, virtutis, vitiorum, quantitatis discretæ, proportionis &c.

597 Corol. 2. Libertate etiam carent bruta, quæ rationis exercitium requirit, ac iudicium indifferens extrema, inter quæ eligat, comparans, bonitatis etiam notionem, a qua excitetur, quæ omnia ab agente rationis compote tantum ad manum haberi possunt. Motus quidem voluntarios in ipsis admittimus, quemadmodum illi suat in infantibus, puerilis, amentibus conspicui, atque a facultate appetendi, nulla dirigente ratione, profecti; directionem majoris, aut intensioris sensationis in omnibus sequentibus.

598 Schol. Quod si quis a me quærat, cujus tandem generis esse animam brutorum existimem, spiritualis, corporei, aut immaterialis? Ingenuè fateor, me ignorare, nec pudet meam ignorantiam candidè aperire. Auctores illi, qui animam brutorum corpoream esse contendunt, in eas salebras devenerunt, ut materiæ percipiendi facultatem, imò & cogitandi concederent. Audi Joan. Bapt. Du-hamel:

Tom. II.

Y

mel:

mel: ,, Oppon. 1. nihil esse in brutis, nisi corporeum, & extensum; sed cognitio, aut perceptio non est corporea, neque affectio, aut modus rei extensæ, quum ea nec dimensionem habeat, nec figuram; neque enim perceptio, aut cogitatio quadrata, vel rotunda, uti nec longa, nec lata concipi potest: ergo &c. . . . *Resp. neg. maj.* nam quæ in brutis fit perceptio, est corporea, & extensa, quum nihil nisi corporeum, & per imagines corporeas percipiant. ,, Deinde pluribus interjectis disertius hæc habet: ,, Quo quidem modo extensio non erit cogitationis subiectum; sed substantia, quæ est extensa, potest eadem cogitare. ,, *Metaph. tract. 3. quest. 5.*

Feliciter se expedivisset Duhamelius cum Ant. Ludenna, peripateticorum, Cartesii, ac suam de anima corporea brutorum unam faciente sententiam. ,, De animia (brutorum) tres potissimum sententiæ numerantur, quarum prima peripateticorum fuit, qui brutorum animas formas quasdam substantiales esse censuerunt, corporeas illas quidem, sed a materia prorsus secretas, quæ ne crearentur, nec ex nihilo sui gignerentur, sed ex materia, tanquam ex subiecto quodam, quemadmodum cetera qualitates accidentales corporis, efformarentur. . . . Verum hæc quidem opinio vix ab ea differre credenda est, quæ brutorum animas corporeas facit. Nec enim vires formæ substantialis vires absolutas materiæ superant, ac aliquod medium inter vires materiæ, & spiritus reperitur. . . . Postrema denique illorum philosophorum opinio est, qui brutorum animas corporeas esse, nec prorsus a materia secretas existimant: quam sententiam instauravit in Hispania omnium primus Antonius Pereira medicus peritissimus in sua *Margarita Antoniana*, quem postea Cartesius in Gallia imitatus fuit, atque ita illustravit, ut ab eo tota quæstio nomen acceperit. Quapropter effectus omnes, & operationes omnes, quas in belluis, mutisque animantibus experimur, ex diversa solum organorum dispositione, diversaque rerum corporearum impressione repetendas esse censuerunt.

Deinde suam mentem aperiens, cum peripateticis, & cartesianis asserit, animas belluarum corporeas esse. ,, Itaque brutis quidem concedimus tum sentiendi & imaginandi vim; tum motus quosdam spontaneos motionibus, & imaginibus corporeis accuratissimè, & necessariò respondentes; quæ tamen vires, etsi vim percipiendi imitari quodammodo videantur, certè nihil aliud sunt, aut fingi possunt, nisi quædam modificationes materiæ per motum, & corporum impressionem effectæ, eorumque verè imagines; aptæ tamen, & mirum idoneæ ad ipsos motus inducendos, quos ipsæ animi motiones inducerent. Similes namque sunt, ipsarumque objectum referunt, neque alia re differunt,

fuht, nisi principio, & ratione, & temporis diversitate, quo fiunt, quemadmodum supra monstratum est: nec mirum propterea quod ambæ a Lockio permixtæ, & copulatæ, nec interpositum fuerit aliquod inter ipsas discrimen. Et verò res ejusmodi erat, ut discrimen totum internosci non posset ex solis animi corporisque motionibus. Quare si in brutis Lockii opinionem teneamus, hæc quidpiam bruta nisi res corporeas & concretas percipiant, sensusque omnis belluarum motionis corporæ effectus sit; num quidpiam ex hujusmodi perceptionibus evinci poterit, quod vim materiæ & potestatem superet? Itaque bruta verè sentiunt, & percipiunt, ut motionibus solum corporeis pervellantur, & afficiantur, quemadmodum in Lockii opinione animus: res alias ab aliis distinguunt, & separant: at per diversam solummodò impressionem sola motione corporea effectam, ut per diversam objectorum imaginem: rerum singularum cognitionem obtinent; at nullam claram, & distinctam ipsarum ideam, & notionem habent: motus quosdam in ipsis spontaneos & voluntarios, nec eosdem constantes, & invariabiles observamus, qui tamen veri effectus sunt illarum imaginum, quæ in ipsorum phantasia sensuum motionibus excitantur, ipsisque respondent accuratissimè: quæ omnia ejus generis sunt, ut vires, modificationes materiæ non excedant, nec apta partium dispositione, & figura explicari queant. ,, *Metaph. lib. 3. c. 8.*

Haud ægrè patiar in primam illam docti hujus auctoris opinionem trahi, tres scilicet illas sententias ratione quidem consentire, oratione pugnare asserentis. In eam namque sententiam jampridem descenderam, peripateticorum formas materiales, puras putas esse modificationes materiæ recentiorum alio nomine donatas. Verum ne partem alteram ejusdem sententiæ amplectar, aliquot impediore difficultatibus, quæ nisi mihi enodentur, nullam inire sententiam satius duco. Ac primum sensatio illa, perceptio, imaginatio, distinctio objectorum, quas brutis concedit laudatus auctor, metaphorico tantum sensu accipiendæ erunt; nec verè bruta sentire, percipere &c. ullo unquam pacto affirmare licebit. Quis enim horologia, Regiomontani aquilam ligneam, machinas illas a P. Regnault commemoratas, equi videlicet mechanici ad septem, vel octo leucas in via plana conficientis, statuæ ferreæ a captivo quodam elaboratæ, quæ per varias tortuosas vias incedens, ad pedes Regis Marrochii supplicem exhibens libellum, ad carcerem iterum rediit &c. verè percipere, sentire, motum spontaneum habere dicat? Inter hujusmodi machinas, ac bruta sensu prædicto fabrefacta illam ego diversitatem invenio, quæ inter antiqua illa horologia

